

והיה הדם
לכם לאת

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

פרשת בא

תשפ"ד

גיליון מס'

671

נתתי ליבי להתבונן.

2.

חירות. מילה שמקפלת בקרבה כל-כך הרבה. הדבר שכולנו כמהים אליו בימים אלו.

חירות מהדאגה האם תהיה מלחמה בצפון או שלא (ישנה כבר מלחמה, אבל מתוחמת, 'טפטופים' בלע"ז). חירות מהחרדות מהמחר בימים ביטחוניים טרופים אלו. חירות לחטופים בגוב-האריות החמאסי. חירות, מילה שאומרת הכל.

מי שטעם - יודע: מי ששוקע בלימוד הסוגיה, - אבל שוקע - עם רצף ושקיעות עמוקה בליבון עיוני של המהלך של שיטות ה'ראשונים' בסוגיה, מרגיש בן-חורין.

אין לו דאגות. אין לו טרדות, בהיכלו - רק עונג ושלווה. הוא נכנס ל'מצב לימוד', מצב במסגרתו הוא חווה נתק מוחלט מטלטלות עלמא-הדין כי רבו.

יהודי ששוקע בלימודו, מיד מרגיש "ייצאו". הוא יוצא ממיצוריו שלו. אם יש לו חרדות (לגיטימי בימים אלו), הוא שוכח מהן. כל חבילין דמעיקין - כמי שאינם. זה לא עונג רוחני צרוף, זה גם אי של שלווה ומנוחה בעולם סואן. אדם יוצא מכל מיצוריו.

ולכן, בזמן מתן-תורה ישנה בחינה של "ייצאו" מיוחדת - בחינת של יציאת מצריים נוספת. עם השם זכו ובכך יצאו מאפילה לאורה.

3.

"לילות החורף הארוכים" (או בעגה אידישאית: "די גילדענע נעכט" - לילות הזהב) היו לשם-דבר בקהילות ישראל, קהילה-קהילה ואורחותיה.

להלן תיאור חמים ונעים מקולמוסו של הגאון

די

גילדענע נעכט

מה הקשר בין 'לילות-החורף' הארוכים לתרופה לחרדות האופפות רבים בימים אלו?

1.

דבר נא באזני העם וגו' אמרי דבי ר' ינאי: אין נא אלא לשון בקשה - אמר ליה הקב"ה למשה: בבקשה ממך לך ואמור להם לישראל בבקשה מכם שאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב. שלא יאמר אותו צדיק {בראשית טו-יג}: 'ועבדום וענו אותם' קיים בהם; 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול' לא קיים בהם (גמרא ברכות ט, א-ב)

פירשו רבותינו: כשהקב"ה הבטיח לאברהם עבדו: 'ואחרי-כן ייצאו ברכוש גדול', כוונתו הייתה לזמן מתן-תורה, אז יזכו ב"רכוש גדול", רוחני: בתורה הקדושה אשר למעשה תעצב אותנו כעם.

אולם רבים מבני ישראל הבינו דברים כפשוטם - שמדובר ב"רכוש גדול" של זהב וכסף, והקב"ה דאג, אפוא, שתתקיים ההבטחה לאברהם גם לפי הבנתם השטחית שלהם, והם יקבלו מהמצרים רכוש גדול של כלי כסף, זהב ושמלות וכו'.

אבל אם נדקדק, יקירי, לבטח תוצב בפנינו תהייה מעיקה: "ברכוש גדול" בזמן מתן-תורה ניחא; אבל מהו "ייצאו" של מתן-תורה, הלא כבר מזמן יצאו ממצריים! "יקבלו", אולי, "ייצאו" - מאי משמע?

תורם לומדים במנחם צילום: יגור קירוש תשס"ו

הנודע רבי שמחה עלברג זצ"ל שבשפה ציורית, מופלאה ושובת-לב מתאר את בית-המדרש החורפי בקהילות ישראל ואת בעירת התורה שיקדה שם בעוז. לא נגענו:

אוי, איפה נוטלים היום את ליל-החורף הארוך. לילות צחורי-שלג, בלתי-מוכתמים, נוצצים כיהלומים, שבהם האור החיוריין של בית-המדרש. לא נברשות ולא מנוודות-שמן האירו שם. רק מנוודת-נפט או עששית קטנה הבהבה שם, אבל שמחה נוצרה מזה.

כלום כבר יצר מישהו עוד פינה כה מאושרת, שתרגיע את הכאב הפנימי המתמיד, ולו רק לשעה, כפי שעשה זאת בית-המדרש.

מי שיטה את עצמו בהליכה לרופאים כדי ליטול מהם עצות איך לגרש את הדיכאון והעצב. בית-המדרש היה הרפואה הטובה ביותר. הוא הרגיע, הוא ניתם, הוא עודד והבריא את האדם.

ליל-חורף בבית-מדרש של העיררה. איה אמן שיוכל לתאר את האווירה ואת מצב-הרוח ששררו שם.

... בית-המדרש בליל-חורף היה כמעייין נובע ומפכה. די היה שהיהודי ידרוך על סף בית המדרש ומיד הוא הוצף בנחשול שמחה, בן-רגע הוא שכח את כל דאגותיו, כי לבית המדרש לא לקחו כל רגש של עצבות.

ואם ניכרו סימני דאגה בפניו של מישהו, מיד גירשו אותם באמצעות מאמרי חז"ל, על-ידי סיפור חסידי, בדברים מתוקים ולבניים היו מרפאים את המכאובים הקשים ביותר. כיוון שכך היה בית-המדרש מרפא לגוף ולנשמה כאחד.

הפנקסו של מהנך

דילחות הינוכיות אקטואליות

אל תפוס אותו 'על חם'..

שביבי חינוך ממשנתו ואורחותיו של מורנו הגאון הצדיק רבי אהרון חדש זצ"ל - משגיח ישיבת מיר

בחינוך - אבא [הגה"צ רבי מאיר חדש] היה תמיד דוגל בחינוך מתוך נועם, תמיד בחן את מהלכיו, האם ואיזו תועלת תצמח מהם, ורק אז פעל בשום שכל.

כך אמר לי: "לעולם אל 'תפוס' בחור 'על חם', גם אם אתה עד בשעת מעשה לבחור שמתנהג שלא כשורה, עדיף שתעשה את עצמך כאילו אינך רואה את המעשה, כי אם תגיב באופן מידי ויבין הבחור כי נתפס בקלקלתו, התחושה שלו תהיה שהוא כבר 'שרוף' בעיניך, ובמקום לגרום לו להשתקם ולהיטיב את דרכו, הוא כבר לא יקבל ממך, אבל בהזדמנות אחרת, תמצא כבר איך להעביר לו מסר של חינוך".

זו החשיבה שתמיד אפיינה את אבא - אין כל עניין להוכיח כל עוד אין אתה רואה את הטוב שיצמח מכך, ואם הטוב יושג דווקא בהתעלמות - אזי תתעלם.

ואמר: "משגיח הוא לא שוטר - שוטר מידת הצלחתו תלויה בזה שיתפוס על חם; ומשגיח בדיוק הפוך!"

עוד פנינה לימד מורנו המשגיח בשם מרן המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל: הוא היה אומר "והיה ברכה" המשמעות של והיה ברכה אצלו זה היה אחרת שזה ציווי, וכך גם התביעה מהתלמידים, בכל מקום שאתה נמצא תהיה ברכה למקום, תאיר פנים.

ידוע המימרא שלו לבחור שהתהלך בישיבה זעוף-פנים: "אתה בור ברשות הרבים", תפרגן לאחרים!

צריכים לדעת שהרבה מהבעיות שאנו רואים בדור הזה, נובעות מחוסר פירגון, ומחוסר

תלמודא

מושג תלמודי אחד

מענייני הדף היומי:

בגדרי איסור דרבנן ודאורייתא

בימים אלו אנו למדים את הגמרא במסכת בבא-קמא עב, ב: "אמר לו רב חביבי מחזנאה לרב אשי: לומר שחולין שנשחטו בעזרה לאו מהתורה, שאם האיסור מהתורה, כיון דשחט בה מעט - אסורה, השאר לאו של בעליה טבח. והיינו משום הכלל של 'כתותי מכתת שיעוריה' ולפיו דבר האסור בהנאה נחשב כמי שנתכלה ואין בו ממש. משמע דרק אי זהו איסור מהתורה אסורה ונחשב "לאו דמריה קטבח", אך אי דרבנן לא אומרים אנו ש'כתותי מיכתת שיעוריה' והבהמה לא נאסרה.

אמנם גוף דברי הגמרא צריכים באור, מה החילוק בזה בין דאורייתא לרבנן.

ונראה להסביר זאת לפי הנודע מן האחרונים (ראה ספר 'נתיבות המשפט' סי' רל"ד, 'אתון דאורייתא' ועוד) דאיסור דרבנן הוא איסור שמוטל על הגבירא (האדם), דחו"ל הרחיקו האדם וסייגוהו מן הפעולה, מפני סיבה כזו או אחרת כדי שלא יגיע לידי איסור תורה החמור. אכן איסור התורה הוא איסור אחפצא (על החפץ) דהחילו חכמים חלות על החפץ להינזר ממנו מגלל מהותו וגופו וכמו באיסורים הנודעים נבילה, חמץ וכדומה שחו"ל קבעו שם-איסור בהחפץ עצמו.

ונראה לפי זה ביאור הגמרא כאן דרק אם חולין שנשחטו בעזרה מדאורייתא שהוא איסור בחפצא יכול לכתות שיעוריה דהחפץ. אכן אם הוא דרבנן, דאיסור גבירא הוא, לא שייך להחיל דין כתותיה אחפצא, דרבנן אין כוחם בלקבוע חלות בחפץ, כאמור.

והוא נפלא.

שמחה בהצלחה של השני.

אצל רבי אהרן ראו את הידידות הזו. כל ההנהגה שלו הייתה הנהגה באחוזה, כמו שכתוב אצל משה רבנו, ויצא אל אחיו אחוז"ל אתה נפנית מכל עסקיך וראית בצערן של ישראל ונהגת עמם מנהג אחים,

יש בזה מעלה מיוחדת לנהוג "מנהג אחים" וזו היתה הנהגתו של רבי אהרן, היה אח של כולם, וכמיום הפנים לפנים כולם הרגישו כך כלפיו וזה בלט בכל ההתנהגות שלו.

תמיד ראה את האחרים. חוץ מזה שהיה אח וידיד בכל המציאות שלו, תמיד ראה עוד אנשים.

הנה כמה דוגמאות לכך: פעם קרא לאברך שישכנס אליו לחדר. הוא ראה את הכובע של האברך ואמר לו: "הכובע שלך נראה ישן, תשאיר אותו כאן". הוא נתן לו כסף וביקש ממנו: "לך תקנה לך כובע חדש".

מי רואה בכלל כזה דבר?! כובע ישן של השני?! רק מי שהוא אח וידיד וחושב שיש עוד אנשים.

רבי אהרן השתתף פעם בחתונה בב"ב. לעת תחילת השבע ברכות, נכנס רב פלוני, רבי אהרן אומר למחותן:

"אתה רואה את פלוני שנכנס, תן לו ברכה. הוא צריך..."

הוא ראה מה שאחרים לא רואים.

לצד זאת, הוא היה מעיר לבחורים, וידע גם לזרוק מרה בתלמידים.

אבל גם כשהעיר, כמדומה שלא היה אדם אחד שהקפיד עליו. בלויתו קראו עליו את הפסוק: 'טובה תוכחה מגולה מאהבה מוסתרת'. זה שתי ההנהגות כלפי עצמו וכלפי הרבים.

במקביל, הוא אחז ששיבת מיר זה ישיבה של כלל-ישראל ודלתותיה פתוחות בפני כל סוגי האנשים, לבני חו"ל ולחסידיים וצריך למצוא

מקום לכולם, הוא ניסה לאפשר כמה שיותר ויכולו למצוא מקום בישיבת מיר וניסה גם להקל את אפשרות שהייתם בישיבה.

(מתוך: גיליון ישיבת מיר 'בית מדרש', פרשת ויצא תשפ"ד)

הוא מנסה ליצור קשר עם בני המשפחה של שניהם כדי לברר פרטים אודות מסע הלוויה, שכן ברצותו להשתתף בה ולחלוק להם כבוד אחרון. מסתמן כי ייטמנו יחד בבית-הקברות ביישובם, זה לצד זה.

אבל התשובה הייתה צוננת מבחינתו. "לא, אנחנו לא עושים טקס דתי. אין אצלנו בקיבוץ אירוע כזה. קוברים - וזהו. מתנצלים", עדכנו אותו בני-המשפחה של אחד הנרצחים.

"אבל למה", הוא תוהה. "לא תרצו אירוע יהודי מכובד: 'קדיש', תהילים קצת, תפילת א-ל מלא רחמים'..?"

"לא. זה לא הכתובת. זה לא הרוח של הבית שלנו. גם לבננו לא היה שום קשר לדת. כלום. משום כיוון. אין שום סיבה שתהיה לו לוויה בסגנון כזה. אין שום היגיון", הם הסבירו לא-לפני שביקשו להתנצל שוב בפני האיש שלא הכירו מעודם.

"ואם אראה לכם תמונות של הבן שלכם עם תפילין, תתרוצו?", ניסה הלה את מזלו.

הרעיון הזה כבר הצליח להמיס את הקרח. "טוב, אם יש לך כזה תיעוד - זה כבר משהו אחר. אבל אנחנו לא מאמינים שזה קרה. זה לא הסגנון שלו. זה לא הוא. זה ברור לנו".

המארח האשקלוני האדיב מיהר לשלוח למשפחה את התיעוד המרגש, וכך, בעטיו, זכה הצעיר למסע לוויה בנוסח יהודי על כל המשתמע מכך, כשהאיש משתתף בלוויה וחולק לצעירים היהודים הנרצחים כבוד אחרון.

(עבד על-פי 'הקו למען האימהות', יום חמישי ר"ח שבט תשפ"ד. מתוך הספר 'קיבוץ כיסופים')

תפילין באשקלון

"ואם אראה לכם תמונות של הבן שלכם עם תפילין, תתרוצו?" - ניסה המארח האשקלוני את מזלו

"סליחה, אפשר טרמפ לכיוון הדרום?"

זה היה בשלהי ימי חול-המועד סוכות האחרון. הם - שני צעירים רעים וידידים תושבי הצפון - עמדו באחד הצמתים במרכז מבקשים לשים פעמיהם לעבר אירוע בקיבוץ רעים.

נהג אדיב, תושב אשקלון, עצר להם. הנסיעה ארכה זמן ובדרך שוחחו הצעירים עם הנהג, יהודי דתי, על דא ועל הא.

אדהכי והכי הוא הציע להם באדיבות להישאר אצלו לנום את תנומת-הליל. "השעה מאוחרת מאוד, בואו תשנו כמו בני-אדם", הציע. הם נאותו.

כשהגיעו לביתו, הציע להם, באם יחפצו, לישון בסוכה שבביתו, וכך הם עלו יצועם.

הגיע הבוקר, הוא מציע להם לסעוד את ארוחת-הבוקר כדבעי בסוכה, ולפני פרידה הוא מציע להם גם להניח תפילין.

"מה לנו ולזה", משכו השניים בכתפיהם. "אנחנו לא קשורים לזה".

אבל הלה הפציר בהם. "עשו לי טובה, 'הכרת הטוב'. אשמח אם תעשו משהו קטן בשבילי".

הם הסכימו, והניחו תפילין, לראשונה בחייהם. הם גם תועדו במעמד הנחת התפילין.

אתא והגיע בוקר שבת שמחת-תורה. טבח מחריד מתחולל בשטח האירוע בקיבוץ רעים, לא-פחות מ-350 קרבנות הי"ד נטבחו שם.

השעות חולפות ואט-אט זורמים השמות ללא הפסקה. אחרי יומיים, מגלה המארח לחרדתו כי השניים, שאת שמותיהם זכר היטב, נספו גם הם בטבח הנורא.

לתשוחת-ליבכם!

**מהדורת הדפוס מודפסת בכמות
חוגבלת מאוד ברחבי הארץ. ניתן
לקבל את הגיליון ללא תמורה -
בשליחת דוא"ל לכתובת:
abyisrael@gmail.com**

מלווה הלכה

אקטואליה מזווית יהודית

ווידויו של סופר

למה הסופר והתסריטאי הישראלי החליט להדליק נרות שבת?

עומר ברק (39), תושב ראש-העין, הוא סופר ישראלי מוכר בתחומו. הנה דברים נוקבים שכתב מדם-ליבו ימים אחדים אחרי הטבח המחריד. זהו גילוי-לב מרעיש-לבבות שמאפיין את רוח הטהרה שנושבת יותר מאי-פעם במרחב הישראלי אחרי תקופה של זרות וניכור לקדוש והיקר:

"במסגרת חשבון-הנפש והדברים שחשבתי והיום אני חושב אחרת, עולות לי שתי מילים בלבד, שתי מילים שסירבתי להגיד אותן: אני יהודי."

"וואו. כמה שנאתי את צמד-המילים האלה. בכל הרצאה בחור"ל הייתי אומר שאני ישראלי, ואם מישהו היה שואל משהו על היהדות שלי הייתי אומר שאני לא. שנולדתי יהודי, אבל אין בי שום דבר ושום-כלום יהודי."

"ובשבוע האחרון התשובה הזאת מחוררת לי את הנשמה. והיא לא נותנת לי מנוח."

"נדמה לי שפשוט לא רציתי להאמין שאני הילד עם הקסקט. וכן רציתי להאמין שאני איש העולם הגדול. סופר. עיתונאי. תסריטאי. היהדות שלי אינה חלק מהזהות שלי. אפילו בתעודת-הזהות שלי היא איננה."

"וגם בזה טעיתי."

"כי אני אולי לא הילד עם הקסקט, אבל אני יהודי. וזו פעם ראשונה בחיי שהבנתי שלא משנה כמה אני אנסה, אני לא יכול לברוח מזה."

"וזהו פעם ראשונה בחיי שהבנתי שאני גם לא רוצה."

"אני גאה ביהדות שלי. אני מתבייש שהתכחשתי לה. אני לא אלך עכשיו עם כיפה וגם לא נראה לי שתראו אותי בבית הכנסת, אבל אני אחפש את היהדות שלי. אני אחפש את האלוקים שלי. אני אחפש את הזהות שכל כך הרבה שנים ועידנים מנסים להשמיד, ואני בטעות כמעט השמדתני בעצמי ובמו ידי."

"היום, שישי, הדלקתי נרות עם הילדים שלי. פעם ראשונה בחיים. אפילו לא היו לי בבית, לקחתי מרותם, אבל רציתי. גם לא ידענו מה מברכים, אז אמרנו את הברכות של חנוכה. שיהיה."

"והתפללתי. על החטופים. על החיילים. עלינו."

"אני לא יודע אם אני אעשה את זה כל שבוע. אני לא יודע לאן ייקח אותי המסע הזה. אני כן יודע שאני עומר ברק, סופר. עיתונאי. ישראלי."

"יהודי"

בראיון הטעים והסביר: "אני מרגיש שאני מטייל פה באיזה שדה-מוקשים, כי לאן שאתה לא הולך מישהו יתרגז על הדבר הזה - אז אני מנסה להתנסח עם הבהרה שאין לי שום רצון לעצבן אף אחד:

"סבא וסבתא שלי, הם קיבוצניקים מ'יד מרדכי' במקור, והחילוניות

שולטת באזור הזה - אין שום דבר דתי בקיצים האלה! - והאנשים האלה נרצחו כיהודים לכל דבר ועניין. אותם לא עניין אילו מצוות הם שומרים ולא שומרים.

"ודווקא בגלל שזה קרה שם, דווקא בגלל שזה קרה במעוזי חילוניות כל כך גמורים - אי אפשר כבר לעצום את העיניים ולהגיד: אני לא יהודי, הדת שלי לא מגדירה אותי, אני בוחר שלא."

שרידים אחרי הפגזתם בקיבוץ בארי. צילום: מארק נימן, לע"מ

שרידים אחרי הפגזתם בקיבוץ בארי. צילום: מארק נימן, לע"מ

"אין יותר... הדבר הזה הוא חלק מאיתנו והוא מגדיר אותנו. ואני מצטער שהתכחשתי לו."

אי"ה

בקרוב!!

המילון בהקדמתו שומדק היסודי הנדאי גם עם מנכא השם המודק
למנוח כהנמנמנו לממנו וממנו מנמנו למנוח עם למנוח מנמנו מנמנו